Dalapennan

GOD JUL
& GOTT NYTT ÅR

ÖNSKAR

DALARNAS FÖRFATTARFÖRBUND

Föreningen för skrivande och litteratur

Ordföranden har ordet ▫

Kära medlemmar! Låt mig först börja med att ursäkta för att Dalapennen 3/2017 blev så kraftigt försenad. Detta på grund av den tekniska och mänskliga faktorn.

Året närmar sig sitt slut och vilket år vi har haft. Förutom vår vanliga mötesagenda har vi även haft föreläsningar vid Fornby Folkhögskola i Borlänge. Under året har flera av våra kära medlemmar lämnat oss. I vintermörkret tänker jag på alla fantastiska individer som jag fått träffa, men som inte längre finns bland oss. Det skänker värme. För att visa vår tacksamhet till bortgågna medlemmar kommer Dalarnas Författarförbund under 2018 publicera en ny serie: Dalarnas Författarförbunds minnesserie, där verk av bortgågna medlemmar kommer att lyftas fram i ljuset.

Från oss alla, till er alla: En riktigt god jul och ett gott nytt år

William C. Woxlin

ordförande

Ny mailadress för bidrag till Dalapennan ▫

Vi vill uppmärksamma er på att vi nu använder en ny mailadress för att lämna in bidrag till Dalapennan:

kreotiz@gmail.com

Föreläsning: ”Att skriva en saga” ▫

Jan Wolf-Watz håller i föresläningen ”Att skriva en saga” vid Fornby Folkhögskola 21/1 13:00. Alla medlemmar är välkomna. Mer information kommer att finnas på vår hemsida: www.dalarnasforfattarforbund.se. Varmt välkomna!

Antologi 2017 ”Mötet” ▫

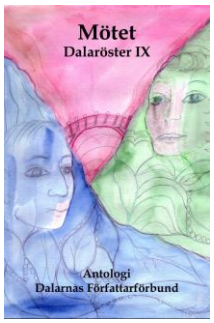

Det finns fortfarande ett antal exemplar av Antologin ”Mötet”. Köp från info@williamcwoxlin.se för 100:-/st.

Flera medverkande författare från Dalarnas Författarförbund skriver prosa, lyrik, drama m.m.

Kapitel 1

Jätten stod i diskhon.

Fast den senaste diskmaskinen Jätten byggt hade han verkligen hoppats på.

Den hade en ljudlös motor. Den gick på ingenting.

– Bra idé. Bra för miljun. Den måste jag tänka på. Häxorna är på mej varenda gång jag eldar bildäcken, du måste tänka på miljuun, Jätten, fattar du inte, typ! Röken kolnar ner hela himlen och solen ser ut som en kolbulle…
– Kolbulle, hade Jätten tänkt, det var länge sen. Och han försjönk i minnet av hur hans mamma knådat ihop gamla plåster, isterband och tandtråd, smetat på en blandning av terpentin och skokräm, det blir så bra, så bra, hade hon mumlat och hällt blandningen över elden, hela köket blev svart av sot och sen fick Jätten skrapa väggarna, lägga allt på jäsning och efter några veckor stod där rader av kolbullar, var så god hade Jättens mamma sagt och som det smakade. Himmelskt!

Men den ljudlösa diskmaskinen vägrade starta.
– Ingenting går på ingenting. Så är det. Men inte begriper jag varför.
– Vi orkar inte mer, myrorna i jättens huvud var hysteriska.

HAN FATTAR NOLL!!

Motorerna till den förra diskmaskinen hade han fått av bilhandlarbrorsan, kugghjul, sladdar, förgasare och kardanknutar från 200 Impalor, amerikanska vrålåk som brorsan turnerat med i Amerika, han hade stångat stora tjurar i baken med dom, kapptävlat med rymdraketer, han ställde upp sina vrålåk på startplattan, rakt upp och ned, astronauterna hade fjuttat igång sina motorer, trodde dom, men dom hittade inte tändstickorna, bilhandlarbrorsans bilar hade elektriska tändare, han seriekopplade rubbet och innan Amerikafolket hade fattat vad som skett, hade 200 Impalor gjort några varv runt månen och landat. Men. Motorerna tog stryk. Så Jätten fick dom gratis.

– Du är en hyvens brorsa du. Jätten tackade, kramade och byggde.

Och som han trott på bilhandlarbrorsans motorer. Han drömde hur han om kvällarna slog av och på, hur han njöt av att lyssna till hur kardanknutarnas gnagande, bromsklossarnas malande, växellådornas rapande och vindrutetorkarnas skrapande tog sig an hans gamla disk, 3000 tallrikar, 1500 skedar, 1 gaffel och en avbruten kniv. Den hade han försökt öppna spargrisen med.

Fast. Bilhandlarbrorsan hade rätt. Motorerna var slut.

Den ljudlösa. Den som gick på ingenting. Den var han ändå stolt över. Så länge den inte gick.

Som i en annan dröm hade han sett den, med ett litet fack för tallrikarna, ett annat för skedarna, inkastet för gaffeln hade han glömt, men det fick vara, den slickade han ren och kniven var ju bara en skruvmejsel. Ingen motor, inget vatten. Bara ingenting. Bara hans djupa suckar av lycka.

Och som han gladdes åt miljun! Som i en tredje dröm gick han ut på Råberget, fjuttade på bildäcken, dom bolmade upp som galna Jätteskratt, han fladdrade med några täcken över elden, långa rökpuffar, korta rökpuffar, som mot himlen berättade om den miljuuvänliga diskmaskinen. Häxorna storknade. Fick ingen luft till slut. Ute på gården stod dom dubbelvikta som gamla kortlekar och rökhostade.

– Du, väste Hesa-Mesa, tror den galna tvålkoppen att han är en gammal indian? Som sänder röksignaler? Ser han inte hur solen gnuggar sej i ögonen, hör han inte hur månens kraterlungor slaggar igen, ser han inte hur stjärnorna tappar strålarna och bara störtar ner mot jorden? Som frågetecken?

Jätten njöt. – Vackert fyrverkerier. Vackert budskap. Snart är det jul igen.

Men det gick som det gick.

Han fick ställa sig i diskhon.

Tallrikarna, skedarna och gaffeln, det som var kvar av bilhandlarbrorsans kardaner och navkapslar, allt knastrade under hans fötter.

– Det kittlar bra. Bra för fotsvampen. Och tånaglarna blir så härligt korta! Det är så här jag ska diska i fortsättningen.

Han kände hur julfriden gled in i kroppen, genom dom söndertrampade fötterna, upp till knäskålarna som började skallra, in i naveln, men där tog det tid, för luddet hade slaggat igen, upp efter ryggkotorna, runt magen som hade tagit ut svängarna dom sista femtio åren, slet sig uppför skägglianerna, rundade näsvårtorna och sjönk ner i hinken som skvimpade mitt i pannan.

– Julfriden!! skrek myrorna. I hinken??? Är det den tiden nu??? Då blir det kaos!!!

Dom kramade om varandras antenner och kastade sig i förtvivlan mot jättens skallben. Men vad hjälpte det? Jättens julfrid var här!!

En av dom äldre kallade till krismöte.

– Kamrater. Vänner. Det har varit en svår tid. Jättens diskmaskinsdrömmar… ja, vi har fått slita. Vi hade behövt något annat. Han kunde ha fått fastna i madrassen, blivit liggande i 20, 30 år… Vi hade behövt den vilan… Men när jätten känner att julfriden slagit in sig själv i ett paket, att julen lackar… Då måste vi stå upp. Hålla Jättens galenskaper borta. Det är han värd! Och julfriden!

Kapitel 2

Gorma-Storma badade. Badade kallt. Badade i kallt svett.

– Första december, stammade hon och tryckte kudden mot läpparna, då det borde var snö på granarna, ljus i fönstren, pepparkakstravar på golvet, glitter i näsborrarna, men nu är det inte så. VARFÖR ÄR DET INTE SÅ?

Ingen hörde hennes rop.

Ingen såg hennes tunna kropp skaka under täcket. Trots skakningarna kunde hon ändå uppfatta dunsarna. DONK. DONK. DONK. Hesa-Mesa styrketränade. Det hade hon gjort sedan september, hivat tusentals tunnor fyllda med äggskal, kaffefilter, gamla servetter, gröt och kletig fil, allt som skulle ha gått till soporna hade hon pulat ner i stinkande tunnor, ställ dom i köket, stått timme efter timme och jonglerat mot kökstaket.

– Sluta klaga, ditt våp, det här kallas för återvinning, fattar du, Å-TER-VINN-ING. Det ska föra mej till toppen. På pallens topp. OS-pallens topp. JAG SKA ÅTERVINNAS!! Typ.

VM i Falun 2014, där hon skulle bli tidernas skiddrottning hade slutat med en katastrof. En vallkatastrof. Därför var det en triumfens tid som väntade. Lagerkransarnas. Jubelropens. Den uteslutna vallans tid. I dröm efter dröm hade hon sett hur hon ryckte förbi Hasta Sax, Björken, Fralla, förbi och bort och när hon vänder sig om ser hon deras långa näsor trassla in sig i stavarna, tjorva ihop sig över skidorna, hur allt staplas till en hög av brutna ben och brätten och blir bortfraktat bort av några stönande funktionärer.

Nu var det hennes stund på jorden.

Men hon var inte där. Inte än.

– Gorma-Storma, hur knäpp kan man bli, tror du fortfarande på den RENA idrotten? Nixpix – den som luras bäst vinner mest.

Dessutom visste hon att Norge smusslade med lustgas, Ryssland med sumpgas och att Hasta Sax hade tagit patent på Kalluft. Hon skulle ha uppfunnit ihåliga istappar som hon fyllde med luft, pulade in i näsborrarna, långt upp under luvan, luften blir iskall, hon går igång och när hon kommer i mål som etta har isen smält. Lätt som en plätt.

Smart? NixPix.

– Jag är smart, smartare, smartast, gnolade Hesa-Mesa.

Hon tuggade röksvamp.

Hela sommaren hade häxorna lufsat runt i skogarna, Jätten hade ingenting för sig så han lufsade med, han också, skönt att slippa trampa disk, hade han tänkt. Råbergskogens miljoner röksvampar släpades till häxornas stuga, hängdes på tork i vartenda rum, alla miljoner dinglade och donglade som bjällerklanger.

– Å, vilken jul det kommer att bli, tänk dej, Gorma, jag ska tugga i mej rubbet och då julen är här blir lilla jag en muskelsvamp av rök och du ska veta, ingen sumpgas i världen, ingen lustgas på jorden, klår röksvampsgasen. Hela julen ska jag gå med en kork i rumpan och när jag står i OS-spåret, vippar jag bara lite på skinkorna, vippvipp, korken trillar ur och vad tror du kommer att hända…

Gorma-Storma blundande.

Hon ville inte se. Hon ville inte tänka.

I oktober hade hon dessutom fått lov att hyvla 15000 stearinlljus med osthyveln, smått skulle det vara, hela huset stank av stearin. Dom fick lov att simma på rygg för att ta sig fram mellan stearinflisorna och röksvamparna. Gorma-Storma fattade inte ett dugg. Detta kan inte vara meningen med livet. Inte mitt liv, i alla fall. Men hon hade inget val.

Hon hyvlade och hyvlade.

I november ringde Hesa-Mesa.

– Hallå, charmkopp. Hur står det till? Med mej är det lysande, Gorma hänger och slänger och har inget mål med sitt liv, men jag, jag har pejl på allt. På OS. Guldet. Men du, charmkorken min, kan du hjälpa mej med en lite bagatell?

Hon förklarade. – Charmkork, tänkte Jätten, hellre kork än diskho. Han sa ålrajt.

Gick ner till stugan, började packa stearinet i enorma säckar, tog på sej sjumilastövlarna, krängde säckarna på ryggen, trampade ner till Sydkorea och försökte förklara.

– Bästa korener, jag har av min ständiga fränka, fröken Hesa-Mesa, fått i uppdrag att med er tillåtelse tömma dessa säckar där hennes skidspår ska dras. Det är faktiskt så, Jätten skruvade lite på sig, helt och hållet hade han inte förstått vad Hesa-Mesa talat om, myrorna hade inte hajat ett dugg - den häxan är faktiskt knäppare än mannen med hinken i pannan … ja, ursäkta, fröken Hesa-Mesa skulle vilja att herrar korener strör ut innehållet jag har i säckarna där hon ska åka. Bara i hennes spår. För det är som så, Jätten kraxade lite, det är som så att hon är allergisk mot snö. I alla former. Hon nyser i månader om hon får en endaste liten flinga snö på näsan. Därför vill hon tävla på eget underlag. Det är som snö fast inte snö. Dessutom är hon allergisk mot valla. Hon tål ingenting. Hon är så känslig. Men ändå vill hon så gärna tävla. Det blir kanske sista gången, här hade Hesa-Mesa sagt, att Jätten skulle låtsas torka en tår, han försökte men halkade till på en stearinfläck från en av säckarna, tummen for käpprakt in i ena ögat, han kom av sig, började hoppa av smärta, trampade omkring som i diskhon, säckarna sprack upp och tusentals ton stearinflis begravde hela den koreanska OS-kommittéen.
– Jag ber om ursäkt, mumlade Jätten och drog hem.
– Nå, Hesa-Mesa skrek i telefonen, köpte dom säckarna?

Jätten tvekade.

– Säckarna gick hem.
– Å, vad lycklig jag blir. Nu ska vi fira jul.

Trettonde december, häxorna rusade i väg till Trollen Norr om Råberget, skyltsöndag, Luciatåg och en superrea på stearinljus från Sydkorea, tusen ljus för en krona.

– Vilken himla tur, eller hur, Gorma, billiga ljus och jul i vårt hus. Nu känner jag hur julfriden kommer dånande.

Hon tog några danssteg, men stannade upp, förde förvånad handen mot rumpan –oj, hann hon pipa innan hon sköt iväg som en väsande röksvampsraket över Råberget.

Jätten tittade upp där han stod i diskhon. Såg med det friska ögat något vitt susa förbi.

– Änglar, finns dom?

Fortsatte trampa.

Kapitel 3

Bilhandlarbrorsan var på helspänn.

I månader hade han monterat ihop det senaste monstret, Monstret, en 30-turbare med 70 överväxlar, 14 överkamaxlar, 600 overdrajv, 13 par hjul och 2 säten fram, 3 säten bak och en bagagelucka för alla som hette Jätten, han hade putsat, oljat, trimmat, lyssnat. Allt var super!

Dessutom trådrullen.

Gigantisk, den tog 70 000 meter tråd. Det kunde behövas. Han tog ett steg åt sidan. Den var grym. Den var hans.

Den var Jesusgarnets!

På två röda sekunder var han på plats, slog på tändningen, lyssnade hur den ena turbon efter den andra tokhalsade bensin, ett lätt tryck på gaspedalen och motorerna vrålade, han kastade in en handfull växlar, Monstret stegrade sig som ett vilddjur och klapprade med motorhuven.

Det var dags!

Nu var tiden inne!

Än mera motorvarv och vilddjuret blev en urtidsdrake, den sköt upp mot himlen, Bilhandlarbrorsan kopplade in autopiloten, slog på radion, lutade sig bakåt, njöt och sjöng med i alla julsångerna han älskade. På marken rann landskapen förbi, skogar ilade mellan trädstammarna, sjöarna fladdrade som gardiner och vid Råberget gick han ner för landning.

Råbergssjön älskade Bilhandlarbrorsan. Den älskade knaket i isen, den älskade att ishalka runt med bilarna och nu, detta Monster! Sjön och isen gjorde monstervågen för hela ekipaget och Bilhandlarbrorsan tutade HO-SI –AN- NA med bara det vrål som 1400 signalhorn är mäktigt.

Alla runt sjön begrep.

Jätten fick med sig halva diskhon när han rusade ut, Gorma-Storma snubblade runt bland soptunnorna i köket, Hesa-Mesa kom linkande, hennes landning hade fått allt annat än vågen av sjön, hon hade störtat som ett spjut ner mot isen och det vara bara ett under att Jätten just då varit där nere för att hämta nytt diskvatten, hon försvann i hans vak men han grabbade tag i hennes sprattlande fötter, bar henne i land, stoppade henne innanför skjortan, där fick hon ligga tills hon blev varm.

– Du är den ömmaste tvålkopp jag känner. Hon grät av lycka.
– Strunta i olympiaden, kära fränka. Nu är det Jesusgarnet som gäller!

Hesa-Mesa var det synd om. Därför satt hon fram. Gorma-Storma halvlåg och sprätte med tårna i baksätet. Jättens huvud stack upp ovanför bagageluckan.

– Ovanligt bekvämt. Bättre än diskhon!

För så hade det blivit i slutet av hösten. Han sov där, i diskhon. Pillrade lite med tårna mot kranarna, drömde sig bort, vaknade upp och skämdes en smula. Men han hade fått ömma känslor för hon. Diskhon.

– Brorsan, vrålade Bilhandlarbrorsan, dröm inte så förklemat där bak, du vet vad du ska göra, eller hur?
– Mjeäh, mumlade Jätten.
– Du gastar. När Monstret svänger vänster, lutar du dej åt höger. Och tvärtom.
– Tvärtom, ekade Jätten. Diskhon var inte så kinkig med höger och vänster.
– Fixar du det?

Jätten nickade.

- Tvärtom, vad betydde nu det igen?

Myrorna som försökt vila, rusade upp.

– Nu är han illa ute igen. Ge honom några andra ord. Upp och ner? Fram och bak? Tvärs emot? Bra! Bra!
– Jaja, Jätten sken upp, här hoppar inga halta häxor. Tvärsemot tvärtom ska det bli!

”Halta Häxor”, Hesa-Mesa surnade till, kröp ner mot växelspaken, och lyckades pillra på den lilla svarta knappen, Bilhandlarbrorsan hemlighet. Monstret slungades upp från isen, Jätten gled ut ur bagageluckan, fick tag i en bakskärm med ena handen, hela ekipaget började snurra runt, häxorna hängde som julgransprydnader, rakt ut i luften, Bilhandlarbrorsan tappade kepsen, men Jätten fångade den med hinken, hole in one, gastade myrorna, allt var på väg att gå åt fanders, men den automatiska GPS-en hittade inte Fanders, så allt lugnade ner sig, Jätten lutade sig tvärtom tvärsemot och Monstret gled ner på isen igen.

– Coolt. Hesa-Mesa log.

Det här hade hon gillat. Skarpt. Hon förlät Jätten. Pussade Bilhandlarbrorsan. Gorma-Storma blundade. Skämdes för sin syster. Varför kunde det inte få bli en vanlig julfrid!

– OK. Ni höll måttet.

Bilhandlarbrorsan var nöjd. Allt hade fungerat. Det var knappens hemlighet. Att testa besättningen.

– Nu drar vi till Trollen Norr om Råberget. Där ska starten gå. Vi har 30 minuter på oss.

Fullt ös igen och Monstret satte kurs mot Trollens stora varuhus. Från bilen kunde dom se hur den stora startplattan var proppfull med bilar, galna åk, märkliga åk, alla med gigantiska trådrullar framtill.

På taket av det stora varuhuset dök ett av trollen upp.

– Hallå. Hallå i samtliga bilar. Trollen Norr om Råberget hälsar alla ekipage välkomna till årets största händelse. Jesusgarnet. Ni vet alla vad som gäller. Runt om trakterna kring Råberget har tävlingsledningen rullat ut 75000 km Jesusgarn. Den trådrulle som rullar upp den längsta tråden vinner. Alla knep är tillåtna. Första priset i år är en tur i den fruktade iskanebanan i dom olympiska spelen i Sydkorea. Andra till och med sista priset är en kopp kaffe på varuhusets servering. Lussekatt erhålls mot betalning.

Alla i bilen såg på varandra. Vinna eller Lussekatt!

2 minuter till start. Bilarnas motorer drog igång, startplatten började skaka, så pass att hälften av alla trådrullar lossnade och började rulla runt och över bilarna. Förarna blev galna, tjongade till varandra med reservdäcken, tävlingsledningen ropade förgäves i högtalarna, Bilhandlarbrorsan höll sig kall, han kände sin bil och när startskottet till slut brann av, var alla bilar ändå på plats med trådrullarna tumlande som stora kvarnhjul.

Nu skulle det ske. Gänget i Monstret lutade sig ut genom rutorna.

Nu gällde det att ta täten. Se tåten. Tåten på Jesusgarnet!

Kapitel 4

Alla såg den.

Den röda tåten slingrade sig som en lockande orm i den bortre delen av den stora parkeringsplatsen. Och med ett motorvrål som fick decembermånen att helt tappa lusten att lysa, slungade sig monsteråken mot Jesusgarnet.

Alla utom en.

Bilhandlarbrorsan tyglade sitt Monster, det försökte dåna iväg, det också, men bromsarna tog, än var det inte dags.

Dom andra gasade in mot garnet, det small och dånade när bilarna krockade med varandra, staplades på varandra, högt som en skyskrapa som långsamt började svaja, Bilhandlarbrorsan backade undan, tur var väl det, för tornet av dom staplade vrålåken tippade över, föll som glittrande metallgranssplitter tillbaka på startplattan. Där tog det stopp.

Men två andra bilar hade också lurat vid sidan om. Så när Bilhandlarbrorsan lättade på bromsen och dånade iväg, fick han sällskap. Och vilket sällskap. Hans vrålåk såg ut som en prinskorv när dom andra dök upp vid hans sida, två MonsterMonster, två 28 - motoriga skräcködlor med 800 avgasrör. I den dansen var Bilhandlarbrorsans vrålåk en sparkbil.

Därför lät han Monstret hållas.

– Men! Åk! Åk! Åk! Hesa-Mesa hoppade och skrek som en galning. Gorma-Storma, däremot, låg fortfarande och halvsov i baksätet. Jätten hade fullt upp med att träna tvärtom. Fast tvärsom.
– Det börjar sitta nu. Först tvärtom. Sen tvärsom. Jag är nog född till det här. Brorsan, vad tror du?

Men Bilhandlarbrorsan hörde ingenting, lät gasen vänta, jag tar det piano, ropade han och Jätten började vrida på huvudet, vilket piano? Han vek sig dubbel, stack in huvudet i bagageluckan, inte ett piano på flera mils avstånd, muttrade han. I samma ögonblick gav Bilhandlarbrorsan Monstret det som behövdes, full gas och ekipaget tog upp jakten på dom båda MonsterMonstren. Bagageluckan slog igen, nästan hela Jätten försvann under plåten. Bara rumpan stack fram.

Det ena MonsterMonstret hade fått tag i Jesusgarnet, trådrullen dånade runt och den röda tråden kastades hit och dit som en galen vattenslang. Det andra MonsterMonstret gjorde en tvärgir, frontalsmall mot det första, trådrullen flög upp i luften, det andra sög tag i det fladdrandet garnet och rullade upp det.

Det första MonstretMonstret slet fram en skumspruta, sprejade ner det andra, det andra gjorde likadant och från Bilhandlarbrorsan vrålåk såg man hur dom båda bilarna kastades runt i blindo, skummet yrde, avgasrören kroknade, bilarna hakade tag i varandra och som en vansinnig propeller störtade dom mot marken.

Bilhandlarbrorsan handlade sekundsnabbt. Han sköt iväg bogserlinan, lyckades fånga upp dom roterande MonstrerMonstren och sänkte försiktigt ned dom på marken.

Men Jesusgarnet?

Högt i skyn snurrade en ensam trådrulle omkring, han gav full gas igen.

Nu skulle det avgöras.

Jesusgarnet skulle bli hans!

Ingen förstod hur, men Gorma-Storma hade under tiden ljudlöst rest sig upp från baksätet, gått på biltaket och ställt sig på motorhuven. Alla gormade. Alla stormade. Men Gorma-Storma stod där. Stilla. Så höjde hon sin ena hand.

– Hör på mej, varifrån kom hennes röst, var den en ängels? Ser ni molnet där borta?

Dom vände sig om. Såg molnet. Och på molnet stod tre lysande änglar, änglarna Ohlsson, och intill dom långnästa Norsbotomtarna med håret hängande, slängande och på andra sidan änglarna dök Skum Tomte-gänget upp, några med solglasögon, andra med klara, blå ögon. Vid deras fötter låg tre läckra julklappar, en stor klump smör, en doftande surströmmingsburk och en hög brungräddade brödskivor.

Jätten hade under tiden bankat sig ut ur bakluckan, nu satt han som en stjärngosse och bara gapade. Hesa-Mesas ögon tårades, det hade aldrig hänt, Gorma-Storma – en ängel! Bilhandlarbrorsan slog försiktigt på bilradion och från den strömmade den ljuvligaste musik ingen någonsin hört förut. Den var oändligt vacker.

– Börjar ni nu kanske ana, Gorma-Storma log, att det här är vad julen handlar om. Inga vansinniga biljakter. Inga staplade MonsterMonster. Inga galopperande trådrullar. Och inget Jesusgarn.

Hon höll fram sina händer och dom tre i bilen upptäckte hur någonting ljust växte fram. Som ett knyte, skimrande av det ljusaste ljusa.

– Det här är julens hemlighet. Vi kallar den Julfriden. Den måste vi vara rädda om. Den är som ett litet barn. Ett nyfött litet barn. Vi kan kalla det Jesusbarnet.

När det blev sagt, drog molnet sakta iväg över aftonhimlen, månen vågade sig fram igen, sken gulare än någonsin förr, Gorma-Storma gick långsamt tillbaka, sjönk ner i baksätet, som om hon somnat om.

Dom andra såg på varandra. Tysta. Förundrade.

Monstret rullade iväg på tomgången, strök över Trollen Norr om Råberget och deras galna reklamskyltar, gled längs dom tysta skogarna, rundade Råberget, som fanns där som i en stilla vinternattsdröm, sökte sig ned mot Råbergssjön och en is som ett allseende öga.

Det tog mark.

Jätten bar Gorma-Storma i sina armar, dom andra tassade fram över gårdsplanen till häxornas hus, Hesa-Mesa tände en brasa, Jätten och Bilhandlarbrorsan dukade bordet med julklapparna dom fått av alla på molnet och från sängkammaren, där Jätten försiktigt bäddat ner Gorma-Storma, hörde dom sången, sången från molnet, dom lyssnade och sen klämde dom i med den sång dom älskade mest i julfridstid:

NU HAR VI JUL HÄR I VÅRT HUS JULEN ÄR KOMMEN HOPPTRALALA

Myrorna andades ut. Föll i varandras antenner.

▫ **MATILDA BLOMQUIST**

Julnatt

Roller:
ELLEN
MARGARETA
RÖST

RÖST Tåg 2027 Julexpressen, är försenat vänligen kontaktakundtjänst för mer information.

MARGARETA

Min partner är död. Han dog ganska nyligen. Jag ska åka till kyrkogården nu. Jag har en julstjärna som jag ska plantera vid hans grav. Här är ett litet ljus. Vi har aldrig firat jul tillsammans. Det har alltid varit ”nästa jul”... ”nästa jul ska vi fira tillsammans”. Alltid senare. Att vi ska göra saker senare. Aldrig nu. En gång i tiden var jag någon annan. Jag hade ett annat namn och jag längtade så mycket. Jag längtade efter att fira jul tillsammans med dig. Att fira livet tillsammans med dig. Det var första gången som jag längtade till julafton. Men i stället väntade jag så länge att det inte längre gick. Jag valde att göra annat. Någonting fick mig att göra annat än att vara med dig. Och du visste inte om det. Du längtade och väntade. Nu varken väntar du eller längtar du efter något. Nu längtar jag inte längre efter något. Jag är någon annan nu. Nu är jag Margareta.

RÖST

Tåg 2027 Julexpressen, är försenat vänligen kontakta kundtjänst för mer information.

ELLEN

Vilket snöoväder. Inte undra på att tågen står stilla. Vi bor i olika städer. Jag och min partner. Det blev min tur att åka denna jul. (Paus) Det är inte tiden som jag oroar mig för utan tillståndet som vi befinner oss i.

MARGARETA

Jag oroar mig för tåget... att det inte kommer...

ELLEN

Du har väl inte bråttom?

MARGARETA

Inte du heller.

ELLEN

Jag saknar min partner. Jag vill åka nu så jag kommer fram. Jag är inte härifrån nämligen. Jag har varit här på en konferens. Mitt jobb brukar anordna sådana här konferenser vid jul, men jag brukar alltid tacka nej... men inte i år. I år är det annorlunda. Denna gång är det något som inte stämmer...

MARGARETA

Jag heter Margareta och jag ska inte på någon konferens. Jag ska till kyrkogården.

ELLEN

Min partner vet inte om att jag har åkt på konferens. Jag sa ingenting. Jag bara åkte.

MARGARETA

Att gå till kyrkogården är nästan som att gå på konferens

ELLEN

Den kan ju va fruktansvärt långtråkig och dötrist... tråkig... alldeles, alldeles...

MARGARETA

Dötrist!

ELLEN

Jag vill hem.

MARGARETA

Tänk om tåget aldrig kommer...

ELLEN

Jag behöver komma hem...

MARGARETA

...då bokar nog jag en taxi...

ELLEN

...annars måste jag boka ett hotellrum.

MARGARETA

...men ett hotellrum är nog billigare...

ELLEN

...vi kan fira nästa jul tillsammans...

MARGARETA

...dessutom kan vi fira nästa jul tillsammans.

ELLEN

Jag har varit borta alldeles för länge.

MARGARETA

Du har varit borta alldeles för länge.

ELLEN

Det är kanske ingen idé att jag åker hem.

MARGARETA

Det är ingen idé att du åker hem.

ELLEN

Det blir bara krångligt att förklara varför jag inte varit hemma på länge. Allt blir så krångligt.

MARGARETA

Det blir bara krångligt.

ELLEN

Du kanske inte ens märkt att jag har försvunnit.

MARGARETA

Ingen har märkt att du har försvunnit.

ELLEN

Du har det nog bättre utan mig.

MARGARETA

Det är skönt att vara ensam ibland. Du behöver inte tänka på julklappar och allt annat. När jag tänker efter så är det ganska skönt att inte fira jul längre.

ELLEN

Jag har aldrig varit ensam tidigare.

MARGARETA

Tågen går bara ut härifrån. Men aldrig till någonting. Bara ut.

ELLEN

Och snöstormen gör så att vi inte ens kommer ut härifrån.

MARGARETA

Tåget kommer nog snart.

ELLEN

Tror du?

MARGARETA

Nej.

ELLEN

Jag kan inte vänta mer nu.

MARGARETA

Om jag kan vänta så kan du vänta.

ELLEN

Jag har aldrig väntat tidigare.

MARGARETA

Det är nästan som att vänta på jultomten och hela juldagsmorgon glimmar. Vi står vid granen och våra

barn springer mot alla stora julklappar. Alla skrattar. Alla mår bra... Det var så vi skulle ha det. Vi mådde bra. Vi skrattade. Tillsammans med dig så längtade jag efter julen.

ELLEN

Det kom aldrig någon jultomte till oss när jag var liten. Vi hade inte ens råd med julklappar...

MARGARETA

Och nu... så... kommer det inget tåg...

ELLEN

...Men nu när jag är litet äldre så längtar jag till jul. Att få fira den med dig. Att få fira livet med dig. Varför gör jag alltid så här? Varför gör du alltid så här, Ellen? Varför kommer någonting annat i vägen för mig? Hela tiden! Nåja. Vi har ju alltid nästa jul som vi kan fira tillsammans...

Ellen går.

MARGARETA

... något annat kommer alltid att komma i vägen. Nåja. Vi har ju alltid nästa jul som vi kan fira tillsammans...

Margareta går.

Slut.

Det var uppdraget jag fick. Jag var anställd av Landstinget och hade just slutat på ett dagcenter för människor med funktionsnedsättning. Några månader senare skulle jag arbeta på annan ort.

Anders, som var 22 år, hade ett halvt år innan blivit placerad på dagcentret men det hade inte gått bra. Jag skulle hjälpa honom att finna sig till rätta.

Situationen dagcentret och Anders hade hamnat i var extremt påfrestande. Veckan innan vi började vårt samarbete hade han haft ett av sina utbrott och slagit en bula i en buss med huvudet. Vid dessa tillfällen krävdes all tillgänglig personal för att hålla fast honom och valium för att lugna honom. Just detta utbrott hade utlösts när man frågade honom om han ville följa med bussen för att hämta material. Det hade ju varit ett avbrott i den dagliga rutinen men Anders var inte förberedd, han behövde lång tid för att finna sig i förändringar.

När han placerades på dagcentret gick han miste om kontakten med två människor som stod honom nära. Dels fick han inte längre gå i särskolan och träffa Christina, läraren som han var mycket fäst vid, och dels ansåg man att det inte fanns behov av personlig assistent längre, också Peter hade försvunnit ur hans liv.

Transporten till dagcentret hade blivit ett stort problem. Enda bilen Anders kunde åka i var den han var van vid. Hans far var tvungen att köra honom fram och tillbaka,vilket innebar stora svårigheter för pappan som hade skiftarbete.

Utbrotten på dagcentret hade blivit fler och fler och de var mycket skrämmande, Anders försökte bokstavligen slå ihjäl sig.

Det var uppenbart att Anders lidande hade börjat när han föddes. Redan då visade det sig att han och mamman hade mycket svårt att skiljas. Efter en extrem lång förlossning var man tvungen att ta sugklocka till hjälp. Anders fick blodstockning (cyanos) och blev blå. Det tillstötte en blödning i skallen (haemorrhagia intracranialis) och han kunde inte andas. Först när han fick en slang genom näsan och syrgas fick han en friskare färg. Dessutom var han slö, stel i benen och föga rörlig i armarna. Han flyttades till barnsjukhuset.

Lidandet tog inte slut. Diagnosen blev cerebral pares d.v.s. lättare förlamning p.g.av hjärnskada och hemi-attetos eller ofrivilliga, bisarra rörelser som drabbar vänster fingrar eller tår, ibland hela vänstra armen.

Anders utvecklades mycket sakta och var i sitt beteende så försenad och avvikande att han inte kunde vara tillsammans med barn i samma ålder.

Vid sju år började han i förskolan för CP-barn, två år senare i normalskola för barn med CP. Tiden i skolan blev påfrestande för föräldrarna och lärarna. Anders hade mycket svårt att sitta stilla, hade ingen kontakt med kamraterna, var mycket störande och fick utbrott av obetydliga anledningar.

Han hade regelbunden kontakt med barnpsykiatriska kliniken.

Anders fick ingen normal uppväxt med normala relationer eller normal skolgång.

Efter några år hade hans utbrott blivit så allvarliga att han hade lagts in på ungdomspsykiatriska kliniken. Han gick där som dagpatient en längre tid.

Nästa placering var på ett vårdhem för vuxna med funktionhinder. Där vistades Anders i ett år.

Det visade sig att han hade för stor intellektuell kapacitet och flyttades till en grundsärskola. I den skolan gick han i många år frånsett ett misslyckat besök på en folkhögskola för gravt handikappade. På särskolan fanns Christina, en mycket kompetent lärare som hade fin kontakt med honom. Anders tyckte om henne.

Efter sammanlagd sex år var han för gammal för särskolan och han skulle sysselsättas på dagcentret. Det gick inte alls och därför skulle jag bli ytterligare en resurs som Landstinget kostade på Anders. Med åren hade det blivit en hel katalog av åtgärder.

Personlig assistent hade Anders haft under nästan hela sin uppväxt. Att bo hemifrån hade misslyckats två gånger. Var Anders än hamnade så körde hans far honom dit och hämtade honom och hans mor höll ett öga på dem.

Anders öde är det mest bedrövliga jag har mött. Han hade visserligen ett betydande fysiskt handikapp men han var normalbegåvad, kunde alla namnsdagar på året utantill och var mycket klarsynt.

Anders och jag fick 2½ månader tillsammans. Det var planerat att han skulle läggas in på psykiatriska kliniken och det blev av när jag började. Därifrån började vårt arbete. Att lämna avdelning I E tillsammans med mig var ett stort steg för Anders men redan första dagen tog vi oss en promenad och en läsk på fiket. Det blev något genant för mig när han kom ut från toaletten med byxorna neddragna och ville ha hjälp med att dra upp dem.

Modern höll det för omöjligt att Anders skulle kunna sitta i min bil men redan andra dagen följde han med mig. Jobbigast för Anders blev det när jag lämnade honom en stund ensam i bilen. Det hade han inte varit tidigare. Ett besök på biblioteket blev stressigt med han stod ut i en halvtimme.

Vi gjorde långa promenader till ortens sevärdheter och även ett första besök i en affär.

Fjärde dagen var vi på friluftsbadet och jag såg hur svårt det var för Anders att få av och på sig kläderna.

Dagen därpå handlade Anders för första gången i sitt liv i en affär. Det blev en liter mjölk och han betalade själv. På eftermiddagen gick han ensam tillbaka till affären och köpte glass. Sen gick vi hem till mig och lagade mat tillsammans.

Under våra upptäcktsfärder följde Anders även med till ett varuhus där det fanns mycket folk. Normalt en situation som han inte kunde stå ut med men den gången var han helt lung.

Efter första helgens permission insåg mamman att Anders inte mådde bra hemma. Han kom hem glad som en lärka men gick ner sig när hon inte vågade lämna lägenheten med honom när pappan inte var med.

Andra veckan vi träffades blev mycket framgångsrik för oss båda. På måndag gick vi till badet igen och Anders betalade själv. På tisdag gjorde vi ett besök hemma hos föräldrarna och han följde utan vidare med tillbaka till avdelning I E.

På onsdag gick Anders för första gången ensam till badet, betalade inträdet, klädde av sig, tog på badbyxorna och var redan i vattnet när jag kom.

På torsdag gick Anders ensam till stan och mötte mig på torget, på eftermiddag gick han själv till badet igen. På fredag blev det välförtjänt vila från mig och mina påhitt.

Den dagen fick han frigång från avdelningen och han var mycket stolt över det men föräldrarna fick en chock när de hälsade på och fick reda på att han var ute - ensam.

Veckorna vi fick tillsammans betydde mycket för oss. Jag insåg att en förutsättning för hans utveckling var att han litade på mig. Om jag sa till honom - det här klarar du - då vågade han sig på det. Föräldrarna lärde känna sin son från sidor de inte trodde han hade.

Jag hade ofta hjärtat i halsgropen när jag lät Anders agera på egen hand. Min trygghet var personalen på avdelningen. Jag litade på att den skulle säga ifrån om jag tog för stora steg.

Hjälpa Anders är en sammanfattning av en 15-sidig rapport ”ANDERS, två och en halv månaders intensivterapi”. Finns intresse ta kontakt heinz.richard@telia.com

▫ **CHRISTINA BÖRJESSON**

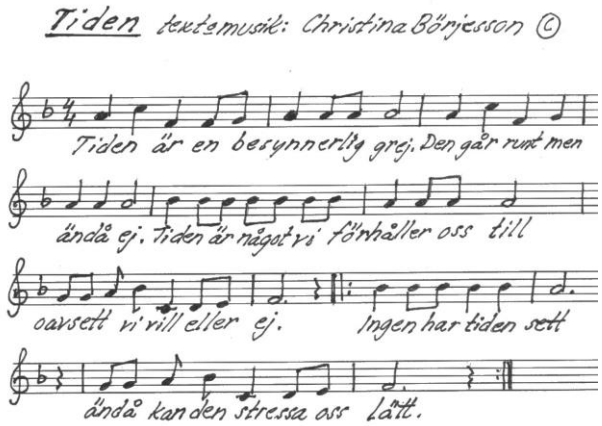

Tiden är en besynnerlig grej.
Den går runt men ändå ej.
Tiden är något vi förhåller oss till
oavsett vi vill eller ej.
Ingen har tiden sett
ändå kan den stressa oss lätt.
Ingen har tiden sett
ändå kan den stressa oss lätt.

Julbestyr (melodi: Tiden)

Julen kommer vartenda år,
den är kul men ändå svår.
Det är så mycket vi ska göra då,
men julen kommer ändå.
Klappar ska grejas och maten också
tomten ska risgrynsgröten få.
Klappar ska grejas och maten också
tomten ska risgrynsgröten få.

▫ **MATILDA BLOMQUIST**

Julen förflyter
Förflyttar tankar och ting
Vi tänker och pratar
Vi skänker, vi tar
Av varandra

Julen passera
Likt jularna som gått
Tradition på tradition
Våra paket, presenter
som jularna ska bort

Jag vill minnas det glada, det vackra och klara
De känslor som så sällan till mig komma
mina jular förflyter liksom alla andras, de andas ut och in

Våra jular komma
Liksom de alla ska försvinna.

Dagmar Måntelius har recenserat…

SAGAN OM HERR ERIK

av Berit Bryntse

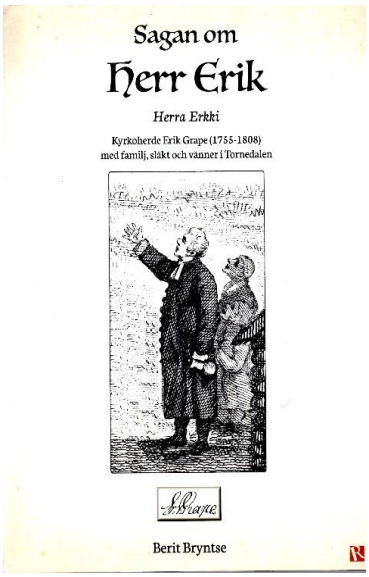

När jag fick den här boken i min hand undrade jag verkligen om jag skulle orka läsa igenom alla sidor i A4-format. Men den var verkligen så intressant att jag inte ville släppa den när jag väl hade börjat läsa. På framsidan står att den handlar om kyrkoherde Erik Grape (1755-1808) med familj, släkt och vänner i Tornedalen. Och det gjorde den men med en uppsjö av namn att komma ihåg för att veta vem som var vem då flera i släkten hade samma namn. Men författaren har berättat sin släkthistoria på sådant sätt att det inte gör så mycket om man inte kan hålla reda på alla personer i släkten. Vars och ens historia med mödor och glädjeämnen är i sig intressanta berättelser. Till hjälp finns kopior på uppritade släkttavlor, karta och arkivhandlingar. En bra bok av en debutant.

Huvudpersoner är dock pastor Erik Grape med hustru Lisette och deras sex barn. Erik hade gott läshuvud och trivialskolan, förberedelseskola där alla skulle lära sig läsa, var inte nog för hans studieintresse. Erik och hans äldre bror Pehr studerade i Uppsala för de ville båda bli präster liksom fadern Isaac Grape. 1777 prästvigs Erik och börjar då kallas Herr Erik.

Erik träffar Elisabeth (Lisette) Turdfjäll och de båda blir djupt förälskade. När de gift sig får Erik och hans unga hustru ta hand om Lisettes mor och alla Lisettes syskon då fadern Jacob Turdfjäll avlidit. Det blir ganska betungande för herr Erik under många år då hans egen barnskara växer. Båda familjerna Grape/Turdfjäll bor nu i Markkina prästgård i Enontekis där Erik har tjänst som pastor med en kyrkoherdes ansvar och uppdrag. Inte förrän 1806 får han sin kyrkoherdetitel.

Om bygden och folket, finnar, samer och norrmän, berättas och likaså om naturen bland fjäll och norska fjordar. Upptäcktsresande från andra länder och från Sverige kommer på besök och herr Erik följer dem på deras resor i fjällvärlden. Resorna beskrivs med allt vad det innebär av strapatser över snö, vatten och fjäll och möten med Nordkalottens människor.

Man samlar växter och skjuter fåglar, de senare både för forskning och för mat. Erik Grape har till Kungliga Vetenskapsakademien bidragit med skrifter och berättelser samt samlingar av insekter och växter. Herr Erik hade många projekt på gång, bland annat att bygga väderkvarn men tyvärr fick han inga pengar från staten till hjälp. Han var en ständigt arbetande man som förbättrade och värnade om sina sockenbor.

År 1804 måste Erik med familj flytta ner till Neder-Kalix och efterträda avlidne kyrkoherden Örnberg. År 1806 får Lisette en länge efterlängtad dotter. Den första flickan drunknade i unga år och sedan har hon fött sex pojkar men har endast fem gossar i livet. Herr Erik som en tid varit

klen avlider redan 1808 och lämnar efter sig hustrun Lisette och sex omyndiga barn. Men barnen växer och artar sig väl och författarinnan har också berättat om deras framgångar i livet. Lisette Turdfjäll bor hos sin son Johan Grape till sin död 1851. Både Erik Grape och Lisette Turdfjäll fick i alla sammanhang goda vitsord för sina kunskaper och redlighet.

Det finns mycket fakta invävt i alla berättelser men det gör inte alls denna bok tråkig, tvärtom. Jag rekommenderar boken ”Herr Erik” för det finns mycket intressant som skedde i Nordkalotten under sent 1700-tal vilket säkert inte tidigare är så ingående omskrivet.

Boken finns att beställa via http://www.belisa.se/bok/

Dalapennan

Nr 4/2017

Tidskriften **DALAPENNAN** utges av Dalarnas Författarförbund.
ISSN: 2001-2705

Redaktör: William C. Woxlin
Distribution: Ljungbergsgymnasiet, Borlänge
Tryck: Ljungbergsgymnasiet, Borlänge
Omslagsfoto: William C. Woxlin

Manusstopp: 20:e januari 2018
Skicka in material till:
kreotiz@gmail.com

För den som ej kan skicka via e-post,
skicka material till Ulla Hannelius (som vidarebefordrar):

Dalapennan
c/o Ulla Hannelius
Harry Blombergs gata 4
78461 Borlänge

Notera att alla som skickar in material godkänner publicering på Dalarnas Författarförbunds hemsida. Om du inte vill att ditt verk ska publiceras på hemsidan måste detta skrivas tillsammans med ditt inskickade material.

DFF:s bankgironummer: 833-1241
www.dalarnasforfattarforbund.se